

یادداشت
O P I N I O N

مرتضی عزتی

کارشناس اقتصادی

حذف صفرها با چاشنی احتیاط

موضوع حذف صفر از پول ملی که اخیراً مورد توجه بانک مرکزی قرار گرفته از دو جنبه برای این بانک اهمیت دارد. مهم‌ترین آن این است که بانک مرکزی قصد دارد بین تومان و ارزهای خارجی از نظر ارزشی یک ابزار تعادلی ایجاد کند و نسبت فاصله میان پول ملی و ارز خارجی را پایین بیاورد که در حال حاضر این عدد بسیار بزرگ شده است. البته تعدیل این عدد بزرگ جنبه اقتصادی ندارد و فقط باعث کوچک کردن و زدن شدن عدد می‌شود و همین امر در ایجاد تعادل و بهتر نشان دادن اوضاع و شرایط اقتصادی، موثر است، اما بررسی ترازاها، انجام حساب و کتاب‌ها و برخی ارزش گذاری‌ها در فرایند تبدیل پول ملی از ریال به تومان، هزینه زیادی دارد. همان‌طور که در صحبت‌های رئیس کل بانک مرکزی هم آمده، این کار زمان‌بر هم است. هدف بانک مرکزی این است که طی زمان و با تطبیق شرایط اقتصادی با حذف چهار صفر، همچنین عادت مردم با این فرایند، آن را اجرا کند. هرچند در حال حاضر مردم در عمل و به‌صورت کاربردی، ریال را از مبادلات پولی حذف کرده‌اند. با توجه به خطرانی که در شرایط تورمی برای حذف صفر از پول ملی وجود دارد، ممکن است بار دیگر شاهد بازگشت صفرهای پول ملی و ابرتورم باشیم. قبل از اجرای عملیاتی حذف صفر از پول ملی باید هزینه حذف صفر و محاسبات عددی آن مورد بررسی قرار گیرد. یعنی هم از جنبه ساختاری و هم اثرات اقتصادی مورد تحلیل و واکاوی قرار بگیرد. در برخی از کشورها مثل ونزوئلا حذف صفر به بازگشت دوباره آن‌ها و تشدید ابرتورم منتهی شد. با تکیه بر تجربه منفی این کشورها در حذف صفر باید دقت داشت که نرخ تورم کنترل شده باشد. تورم و رکود نیز جنبه ساختاری دارد، یعنی برای حل مشکل تورم باید از گسترش ظرفیت‌های تولیدی، افزایش سهم کشور در تجارت خارجی، همچنین کمک به خروج از شرایط رکودی، شرواع کنیم. در حالی که وضعیت فعلی اقتصادی چنین بستری را فراهم نکرده است و اقتصاد کشور درگیر مسائلی مثل تأمین نیاز بازار داخلی به کالای اساسی و موضوعاتی از این دست است. یعنی حتی اگر خوش‌بین باشیم که ساختارها اصلاح می‌شود، این فرایند حداقل سه و چهار سال طول می‌کشد که فراهم شود، در حالی که موعد مقرر بانک مرکزی برای اجرای حذف صفر به‌طور تقریبی دو سال دیگر است. به عبارتی باید تأکید کرد، بستر حذف چهار صفر از اقتصاد حتی تا چهار سال دیگر فراهم نخواهد شد.

[عکس: آرشیا آتیه]

مجتبی کاوه

روزنامه‌نگار

حذف چهار صفر، به کاهش التهاب روانی حاصل از افزایش نرخ تورم کمک و به‌مروار اثر روانی تورم را در اقتصاد کم‌رنگ خواهد کرد. البته نتیجه‌گیری از این امر نیازمند شیوه درست اجرای این سیاست در جامعه است

سیاست‌های جدید بانک مرکزی ارزیابی می‌شود که مدتی پیش نیز به تغییر واحد پول ملی از ریال به تومان انجامید و هدف از آن، کاهش هزینه مبادلات پولی، بازگشت اعتبار و ارزش پول ملی در قیاس با واحد پول کشورهای دیگر، کاهش حجم چاپ پول، همچنین تسهیل مبادلات تجاری و مالی عنوان شد.

قابل لمس است و همین مسئله باعث مقابله رفتاری مردم با افزایش قیمت‌ها می‌شود، خاطر نشان کرد: «هنگامی که صفرهای پول ملی حذف می‌شود، مردم ناخودآگاه متوجه افزایش قیمت کالاها نمی‌شوند، به همین دلیل سرعت رشد نقدینگی شدت پیدا کرده و شرایط بغرنج‌تری برای مردم ایجاد می‌شود. از سویی تخلّفات برخی از سودجویان در پی همین حفظ ارزش ظاهری پول ملی برای گران‌فروشی، افزایش پیدا خواهد کرد. کم‌اینکه تجربه این اتفاقات در کشورهایی که بدون ملاحظه و رعایت شرایط اقتصادی صفرزدایی کرده‌اند و در آن وضعیت با ابرتورم مواجه بوده‌اند، این امر را نشان می‌دهد. در برخی از کشورها حذف صفر از پول ملی باعث رشد نرخ تورم و افزایش نقدینگی شده است. کشور ما هم به این دلیل که با رشد روزانه نقدینگی، همچنین تورم بالا دست و پنجه نرم می‌کند، با این مشکلات روبه‌رو خواهد شد. به‌طور کلی تبدیل پول از ریال به تومان، مقدّماتی دارد که از جمله مهم‌ترین آن، مهار نرخ تورم و نقدینگی است.» مشبکی همچنین گفت: «موضوع دیگر ناآگاهی مردم از چگونگی حذف صفرهاست که تنش و نگرانی آن‌ها را در استفاده روزمره از پول‌های جدید، زیاد می‌کند. بسیاری از مردم بعد از اجرای این کار، در معاملات کوچک و ساده روزمره خود با گرفتاری‌هایی مواجه می‌شوند. قبل از اجرای این کار باید از سوی بانک مرکزی، آموزش و اطلاع‌رسانی لازم داده شود. به بیانی کلی‌تر، این کار نیازمند فرهنگ‌سازی است که خود هزینه‌هایی دارد.»

لاجه حذف صفرهای پول ملی که طی آن، واحد پول، تومان و یک تومان معادل ۱۰۰ ریال می‌شود، در انتظار تصویب نهایی مجلس است و به گفته بانک مرکزی اگر به تصویب مجلس نرسد، اجرا نخواهد شد.

به افت ارزش پول ملی ندارد. مثلاً واحد پول ملی چین در قیاس با دلار کم‌ارزش است و این مسئله چندان مورد توجه سیاست‌گذاران آن کشور نیست، حتی می‌بینیم که ترامپ در مورد کاهش ارزش پول ملی چنین موضع‌گیری‌های تندی دارد و خواهان برخورد متقابل آمریکا با این موضوع می‌شود. آنچه برای کشورهایی مثل چین اهمیت دارد، افزایش سطح واقعی ارزش پول ملی یا همان پست‌توانه تولیدی پول ملی است. در صورتی که با وجود تورم و بحران‌های فعلی، چهار صفر از پول ملی ایران حذف شود، دو سال بعد باید یک صفر دیگر از پول ملی

رسیده، این موضوع به میان آمده است. این بار، جدیت بحث صفرزدایی از پول ملی از دفعات قبل، بیشتر است، هرچند برای تصویب لایحه حذف چهار صفر از پول ملی باید در انتظار تصمیم بهارستان نشینان بمانیم، اما به نظر می‌رسد، رای اخیر هیئت دولت به آن، زمینه‌ساز اجرای این اقدام در آینده‌ای نه‌چندان دور خواهد شد. این تحول در راستای

می‌کند. همچنین حذف این صفرها، کار مراکز حسابرسی و مجموعه‌هایی که آمارها و اطلاعات پولی را پردازش می‌کنند، ساده‌تر می‌کند. مسئله دیگر در رابطه با حذف چهار صفر، کمک به کاهش التهاب روانی حاصل از افزایش نرخ تورم است که به‌مرور اثر روانی تورم را در اقتصاد کم‌رنگ خواهد کرد. البته نتیجه‌گیری از این امر نیازمند شیوه درست اجرای این سیاست در جامعه است. حتی در تشخیص موارد پول شویی و نقل و انتقالات پولی مشکوک، حذف چهار صفر از پول ملی، کمک‌بخش خواهد بود. با توجه به اینکه یکی از مهم‌ترین مشکلات اقتصاد کشور، پول شویی و عدم شفافیت در نقل و انتقالات پولی است، انجام این کار شرایط مساعدتری برای شفافیت و انضباط مالی ایجاد می‌کند.» وی با بیان اینکه برای مقید واقع شدن حذف چهار صفر باید ابتدا انتظارات تورمی را مدیریت کرد، می‌گوید: «این الگویی است که در ترکیه هم پیاده شد و جواب داد. در کوتاه‌مدت می‌توان انتظارات تورمی را با افزایش نرخ بهره -حتی تا سقف ۴۰ درصد- کاملاً مدیریت کرد و به حداقل رساند. البته تأکید می‌کنم که این دوره باید بسیار کوتاه‌مدت باشد. اگر خواست اصلی بانک مرکزی از حذف چهار صفر از پول ملی، مهار نرخ تورم باشد، در دنیا ابزار دیگری به جز این نداریم که در کوتاه‌مدت نرخ بهره را افزایش دهیم. البته باید ابزاری داشته باشیم که به‌محض کنترل انتظارات تورمی، هم‌زمان به کاهش مداوم نرخ بهره و تورم برسیم. این اتفاقی است که در ترکیه، روسیه، عراق و افغانستان افتاده است. سیاست‌های ضدانتظارات تورمی، که یکی از مهم‌ترین آن‌ها افزایش نرخ بهره یا همان سود سپرده‌های بانکی است، قطعاً در اقتصاد کشور ایجاد رکود می‌کنند. اگر سیاست رکودزا اعمال کنیم باید در نظر داشته باشیم

کاستن از صفرهای پولی که هر روز بین خریداران و صاحبان کالا و خدمات ردوبدل می‌شود، چه اثری بر سهولت مبادلات، تورم و معیشت دارد؟ حذف تعدادی از این صفرها به نفع مردم و اقتصاد کشور است یا به زیان آن‌ها؟ موضوع حذف چند صفر از پول ملی ایران، بحث تازه‌ای نیست و پیش از این نیز طی سال‌های گذشته هربار که تورم به اوج

موضوع حذف چهار صفر از پول ملی در شرایطی که کشور با چالش‌های اساسی مثل تورم و نوسانات اقتصادی شدید روبه‌روست، مورد تأیید موافقان و انتقاد برخی کارشناسان قرار گرفته تا جایی که عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی نیز به دنبال انتقاداتی که از طرح این مبحث در شرایط بحرانی فعلی شده بود، با اندکی عقب‌نشینی از موضع قبلی که این اقدام را یکی از حلقه‌های زنجیر ساماندهی تورم دانسته بود، اعلام کرد که حذف چهار صفر از پول ملی، اولویت اول اقتصاد کشور نیست. با این حال ابهامات مهمی -فارغ از اینکه زمان نهایی اجرایی این کار چه وقت خواهد بود- در مورد حذف چهار صفر مطرح است که تأثیر روانی حذف چهار صفر بر بازار، عدم درک نوسانات قیمتی کالا توسط مردم، ناآشنایی مردم عادی با موضوع حذف صفرها و در دسرهایی که مردم در استفاده از پول ملی بعد از انجام این کار خواهند داشت، همچنین هزینه‌هایی که حذف چهار صفر به اقتصاد کشور تحمیل می‌کند، از آن جمله هستند. براساس برآوردهای انجام‌شده، تغییر کل اسکناس‌های موجود در کشور، حدود هزار و ۹۱۶ میلیارد تومان هزینه خواهد داشت که رقی هنگفت به‌شمار می‌رود. رئیس کل بانک مرکزی معتقد است، حذف چهار صفر از پول ملی برای دولت هزینه‌ای ندارد، چرا که در حال حاضر هفت میلیارد قطعه اسکناس در کشور موجود است که تجدید چاپ و انتشار آن‌ها هزینه سنگینی به دولت تحمیل می‌کند و با عملیاتی شدن حذف چهار صفر از پول ملی، حجم اسکناس در گردش به سه میلیارد قطعه کاهش پیدا خواهد کرد و طبعاً میزان قابل توجهی از هزینه‌های چاپ و انتشار اسکناس صرفه‌جویی می‌شود. منتقدان این

زمینه‌سازی بانک مرکزی برای مهار تورم

یادداشت

عبدالمجید شیخی
کارشناس اقتصادی

هدف بانک مرکزی از طرح حذف چهار صفر از پول ملی و اجرایی کردن این موضوع، کمک به اعتبار پول ملی است که در شرایط تورمی کنونی به‌شدت، صدمه دیده است. اگر پول ملی کم‌ارزش باشد، هم از نظر عرف و عموم مردم چنین پولی غیرقابل اعتماد خواهد شد و هم از دید سایر کشورها فضای اقتصادی ما را مناسب جلوه نمی‌دهد و بر تعاملات بین‌المللی کشور اثر منفی می‌گذارد. زمانی که ارزش پول ملی در

قیاس با پول‌های دیگر کشورها به‌شدت پایین آمده، عموم فکر می‌کنند که اقتصاد تحقیر شده و خلاف منطق سیاست‌گذاران اقتصادی است که به تضعیف بیش از حد پول ملی با این سرعت رضایت دهند. مسئله مهم، توجه به شرایط زمانی اجرای این هدف است که طبق اعلام‌نظر بانک مرکزی طی دو سال آینده صورت خواهد گرفت و در این مدت اگر برنامه‌های بانک مرکزی در مهار نرخ ارز و کاهش تلاطمات بازار به نتیجه برسد، بستر حذف چهار صفر

نیز فراهم خواهد شد. انتقاداتی که در مورد هزینه‌های صفرزدایی مطرح می‌شود نیز چندان وارد نیست، چرا که این هزینه‌ها در میان مدت با حذف حجم اضافه اسکناس در گردش و صرفه‌جویی در تجدید چاپ اسکناس اضافی، جبران خواهد شد. موضوع صفرزدایی از پول ملی در کشور ما به این دلیل از چنین حساسیتی برخوردار شده که اقتصاد ما صادرات‌محور نیست. در کشورهایی که اقتصاد صادرات‌محور پُر قدرتی دارند کسی چنین تفکری نسبت